

Hur mår våra unga och gamla?

*läs om kyrkans arbete kring psykisk
ohälsa på sidorna 6-11*

Allhelgonahelgen

Snart kommer hösten, löven faller av och blommorna vissnar. Det är tydligt att naturen förbereder sig på att dö. Mönstret upprepas år efter år och bär i sig ett vittnesbörd om att döden inte har sista ordet.

Läs mer på sid 18-21

SAMLING INFÖR ÄLGJAKTEN	sid 3
FILMKVÄLLAR I HÖST	sid 5
UTSIKT – FÖRELÄSNINGAR	sid 11
PSALMSÅNGSAFTON	sid 15
KRISTENDOMSSKOLA FÖR VUXNA	sid 17

Kära församlingsbor

Jag hoppas att ni alla har haft en fin sommar, med möjlighet både till vila och till påfyllning av energi! Nu är hösten på väg och vardagen börjar igen, en vardag som tar sig olika form för var och en av oss.

Det här numret har ett aktuellt tema – människans välmående. De larmrapporter om hur människor mår har nog inte undgått någon. Alla har vi någon eller några i vår närhet som själva är drabbade av stress, oro och olika former av psykisk ohälsa.

Att skapa ett positivt och välmående samhälle där alla människor kan få känna sig värdefulla, det är en utmaning som vi alla står inför. Kyrkan är en viktig samhällsaktör, som Sveriges största medlemsorganisation, och har en roll i pusslet. Kyrkan kan inte göra allt, men vi är en viktig del av det goda samhället.

Att som kyrka engagera sig i frågor kring människors välmående är en självklarhet, menar jag. Jesu budskap om kärlek till medmänniskan bygger på att vi ska finnas till för varandra, sträcka ut en hjälpande hand och dela med oss till varandra – både av vår tid och av våra resurser. Det är en uppgift både för kyrkan som institution och för oss som enskilda kristna.

Tillsammans kan vi bygga upp goda mötesplatser, där människor får komma med sina livsfrågor. Det tror jag är något som behövs i varje tid, inte minst den här.

Med de orden önskar jag er alla en glad höst!

Kalle Bengtz
kyrkoherde

Vet du någon som inte får sitt Församlingsblad? Kontakta oss.

Redaktionskommitté: Kalle Bengtz, Jenny Årnlöv, Camilla Vallhagen, Hans Matsols, Inger Wahlman, Satu Sundström, Anne-Mari Arthursson & Lisa Staffas

Svenska kyrkan
SVÄRDSJÖ ENVIKEN SUNDBORN

Ansvarig utgivare: Kalle Bengtz

0246-79 89 06

www.svenskakyrkan.se/svardsjopastorat

Internationell grupp

Den 25 september kl 18.00 träffas vi i Svärdsjö församlingsgård och diskutera aktuella frågor kring freds- och konflikthantering, miljö och global rättvisa.

Vill du veta mer, kontakta Kalle Bengtz.
Välkommen!

ÄLGSMÅLSBÖN I SVÄRDSJÖ

Svärdsjö församling i samverkan med Östansjö jaktlag inbjuder till "Älgsmålsbön".

Svärdsjö kyrka

söndag 6 oktober kl 18

Samlingen leds av Thomas Söderberg och Dan Eriksson medverkar med ett anförande som, efter kaffepaus, öppnar för frågor och reflektioner.

Dan Eriksson drabbades 2017 av en jaktolycka. Han berättar om vad som hände och hur det kunde ske. Det leder till tankar om säker jakt och om man kan förhindra att något sådant sker igen.

Välkommen!

ÄLGSMÅLSMÄSSA I ENVIKEN

Torsdag 10 oktober kl.18.00

Samling i Sockenstugan efter gudstjänsten för soppa och gäst.

VILL DU VETA MER OM BEGRAVNING OCH GRAVAR?

Då är du välkommen på informationskväll på Svärdsjö församlingsgård där vi berättar om olika gravskick som erbjuds i pastoratet. Du får veta vad det är för skillnad mellan askgravplats och minneslund samt mycket mer. Kom till oss med era frågor kring begravningar och gravar!

30 oktober kl 17.00

Svärdsjö församlingsgård

Medverkar gör kyrkoherde Kalle Bengtz, kyrkogårds- och fastighetschef Torsten Byström, kamrer Karin Norling, kyrkorådets ordförande Hans Matsols samt Marie Onkka från Svärdsjö begravningsbyrå.

FRUKOST

I ENVIKENS SOCKENSTUGA

Gemenskap över frukostbordet
Kanske med ett kryss eller ett föredrag – eller bara samtala.

kl. 08.30-10.00

Lördag 28 september, 26 oktober och 30 november

Frukostpris 20:-

Årets konfirmander

Svärdsjö

Bakre raden: Johan Halvarsson, Alva Linnér, Ida Rosenback, Hugo Eriksson, Olle Nordkvist, Albin Matsson, Simon Strömstedt, Vincent Vestlund, Herman Andersson, Linnea Lindström, Klara Lönn, Alice Hedin Olsson, Bente Eliassen, Liam Bladström
Främre raden: Maja Staffas, Kine Eliassen, Jonatan Flygt, Kim Kajander, Jenny Ärnlov, Nicolas Lindén Fernández, Albin Stadig, Ebba Cedervall, Madeleine Björk, Oskar Hedin Olsson

Sundborn

Bakre raden: Marie Kempff, Stina Höjer, Eira Persson, Kajsa Östmark, Camilla Vallhagen, Lisa Björk, Emma Lindwall, Evelina Eriksson och Margareta Störling
Främre raden: Elin Adolfsson, Minett Jonsson, Amanda Ek, Daniella Ross, Linn Rohlén och Elvin Bergs

Filmkvällar hösten 2019

Glädjande nog har filmkvällarna i Församlingsgården i Svärdsjö blivit till en av flera sociala mötesplatser i bygden. De fladdrande stearinljusen och det nybryggda kaffet välkomnar, man växlar några ord med varandra, sätter sig till rätta och kvällens film rullar igång. De som vill stannat kvar en stund efter filmen, fyller på mera kaffe och reflekterar tillsammans. Ibland bjuder vi in gäster som har koppling till filmen.

Filmerna som följer har vi tänkt visa i höst, med reservation för ändringar av olika praktiska skäl. Ett tema kan urskiljas: vi får följa unga pojkar, som lever under komplicerade förhållanden i olika delar av världen – och de ger oss hopp. Filmkvällarna börjar kl. 18.30. De två första filmerna är ca 2 timmar långa och den tredje ca 1,5 timme.

SLUMDOG MILLIONAIRE (2008)

TISDAGEN DEN 17 SEPTEMBER

Den unge Jamal, från slummen i Bombay (Mumbai), ställer upp i den indiska versionen av frågetävlingen Vem vill bli miljonär? Mot förväntningarna klarar han sig väldigt bra och beskylls för fusk. Jamal förklarar att han har använt de erfarenheter han har skaffat sig under sitt hårda liv som föräldralös, som skildras i tillbakablickar. Kommer han att klara sig från anklagelserna? Och hur i så fall?

SHOPLIFTERS (2018)

TISDAGEN DEN 15 OKTOBER

I den japanska Shoplifters (Snattare) lever några människor i vänlig och trång gemenskap med varandra i ett gammalt hus i Tokyo, som en familj. De försörjer

sig bland annat på att snatta. Pojken Shota börjar fundera över om det är så han ska leva. Vill han inte hellre gå i skolan, lära sig andra saker än att stjäla, få kamrater? När hans lilla ”syster” ska tränas in på samma bana måste han agera. Men blir det bättre?

STAND BY ME (1986)

TISDAGEN DEN 12 NOVEMBER

Den här amerikanska filmen bygger på novellen Höstgärning av Stephen King. Fyra killar i tolvårsåldern ger sig iväg för att leta efter en pojke som har försvunnit och troligtvis är död. De fyra är alla lite udda och passar inte riktigt in. Färden under det sista gemensamma sommarlovet blir mycket mera utmanande än pojkarna har tänkt sig och de ställs inför avgörande situationer som kräver både mod, beslutsamhet och förmåga att trösta.

Att se film tillsammans är ett sätt att umgås på, som Svärdsjö församling och Kråkan Kultur & Teater gärna vill fortsätta att bjuda in till.

Välkomna alla!

Satu Sundström

ideell representant för Svärdsjö församling

Kyrkans arbete gör skillnad

Psykisk ohälsa är vår tids snabbast växande hälsoproblem och det drabbar alla åldersgrupper. Vår uppgift, att som kyrka kunna bemöta människor som lider av psykisk ohälsa, växer i samma takt. Vi behöver fördjupa vår kunskap och skaffa oss redskap. I vårt pastorat har vi därför inlett ett arbete med att lägga resurser på två utsatta grupper där ohälsotalen ökar – ungdomar och anhöriga till demenssjuka.

text: Hällpetters Maria Bergström, skribent från Svebensverk

Hur mår våra unga?

Maria Emanuelsson, barn- och ungdomsledare, och Johan Halvarsson, församlingspedagog, utgör tillsammans kärnan i det arbete våra församlingar bedriver med fokus på barn och unga. Båda ser tydligt att något har förändrats de senaste åren.

Maria, som arbetat med kyrkans barnverksamhet i 19 år berättar.

– Vi ser i våra barngrupper att det har blivit mycket oroligare de senaste fem åren. Förr var det inga problem att som ledare vara ensam i en grupp, i dag skulle det inte gå. Tidigare var det kanske bara ett eller två barn i varje grupp som på något sätt krävde större uppmärksamhet, det var hanterbart, men så är det inte idag. Trenden började redan vid millennieskiftet men på landsbygden har det kommit något senare.

ÖKNING AV PSYKISKA BESVÄR

I oktober 2018 rapporterade Socialstyrelsen att närmare 190 000 barn och unga vuxna i Sverige hade sökt

vård på grund av psykisk ohälsa år 2016. Under det senaste decenniet har andelen barn i åldern 10–17 år som fått en psykiatrisk diagnos av läkare inom den specialiserade vården eller förskrivits psykofarmaka ökat med 100 procent. Motsvarande ökning bland unga vuxna 16–24 år var närmare 70 procent. Även Folkhälsomyndighetens enkätundersökning ”Skolbarns hälsovanor” visar på en liknande utveckling. Sedan 1980-talet har Folkhälsomyndigheten följt utvecklingen av självrporterade psykiska och psykosomatiska besvär bland flickor och pojkar i åldersgrupperna 11, 13 respektive 15 år. Fram till i dag har en fördubbling skett av besvär bland barn i åldrarna 13 respektive 15 år.

– Det pågår mycket forskning om vad detta beror på men det saknas fortfarande entydiga svar. Mycket pekar dock på en kombination av barns ökade användning av sociala medier, en ökad digitalisering i kombination med föräldrars minskade närvaro i barnens liv. Nu ska man inte dra slutsatsen att föräldrar bryr sig mindre om sina barn idag, även föräldrar är offer för en samhällsstruktur som premierar ett materiellt fokus vilket i sin tur gör att man måste jobba mer, säger Maria.

EN UTMANING ATT HINNA SE ALLA
Maria och Johan beskriver att målsättningen med deras arbete är att se och möta varje barn. Att kunna ge uppmärksamhet till varje individ men att

Maria och Johan arbetar med barn och ungdomar i pastoratet. De upplever att grupperna är oroligare och att behovet av stöd ökar.

detta nu är svårt då antalet utåtagerande barn ökat, tar mer kraft och de tysta barnen kommer alltmer i skymundan.

– Hur ska vi kunna lyfta dem? Hur gör vi? Vi vill göra ett bra jobb men känner frustation, hur ska vi hantera detta i våra barngrupper?

Ett första steg mot en ökad kompetens i dessa situationer var att Maria och Johan deltog i en kurs på Stiftsgården i Rättvik under våren. Bland föreläsarna fanns bland andra Siri Strand och Emma Westas Rödin som driver Pillerpodden, beteendevetare/teolog från Uppsala Universitet och AnnKatrinn Noreliusson som driver Familjebalans.

– Kursen var bra, säger Johan, men vi fick med oss för lite. Vi behöver fler konkreta verktyg och hoppas därför på en fortsättningskurs i oktober. Men något som kändes bra var att vi fick bekräftelse på att vi i många situationer redan nu gör rätt.

RÄTT INFORMATION UNDERLÄTTAR
Johan menar att föräldrar kan underlätta deras arbete genom att redan när

barnet anmäls till en grupp ange om barnet har några särskilda behov.

– På anmälningsblanketten till våra verksamheter finns en särskild rad där man kan skriva i detta men den lämnas nästan alltid tom. För oss, och resten av barngruppen, är det en fördel om vi pedagoger är medvetna om att det finns en problematik och hur den kan yttra sig. Då har vi möjlighet att planera verksamheten bättre. Alla vinner på det. Känns det svårt att formulera och sätta det på pränt på en blankett går det bra att kontakta oss på annat sätt.

DISKUSSION KRING UPPFÖRANDE

Johan, som anställdes i församlingen 2017, har många års erfarenhet som barn- och ungdomsledare i Kil, Värmland, där han arbetade från 1999. Här är han kyrkans representant i skolans krisgrupp och arbetar mycket med konfirmander, konfirmandassistenter och barn/ungdomsgrupper. Han delar med sig av erfarenheter från sina grupper och kommer in på ämnet regler och samarbetsklimat.

”Jag känner mig stressad varje dag. Det ställs väldigt höga krav på ungdomar. Man ska se bra ut, ha snygga kläder, ha mycket pengar, ha många kompisar och feta varje helg. De som inte uppfyller dessa krav får automatiskt lägre status. Utöver det ska du tänka på skolan och få höga betyg. När allt det här snurrar i huvudet är det inte så konstigt att man blir stressad”.

– Citat från 16-årig flicka, sid 13 i avhandlingen

”Lagom perfekt – Erfarenheter av ohälsa bland unga tjejer och killar”

Bild från årets kollo i Enviken. Bilden visar en del av kyrkans verksamhet och har ingen koppling till psykisk ohälsa.

– Förr behövde vi inte ställa upp några regler för barnen, inte för att vi inte hade regler, utan för att de var så självklara att vi inte behövde prata om hur man skulle uppföra sig. Det bara fanns där. Så är det inte nu, det har skett en förändring. I en grupp som var ganska stökig och faktiskt nära att krascha dröjde det inte länge innan barnen själva kom med förslag på regler som att till exempel skipa mobilerna, att ingen skulle springa runt hur som helst, att inte avbryta varandra, att man skall vara vänlig, sitta still, hälsa på varandra, att låta alla få vara med och så vidare. Vardagshyfs alltså, och det kom från dem själva.

Att kyrkans arbete kan göra skillnad är något som Johan ofta känner av.

– När man jobbar med barn och ungdomar är det inte alltid man känner att tiden och engagemanget man lägger ner får någon omedelbar respons. Ibland kan det dröja flera år innan man får veta att personen fått ordning på sitt liv och att det arbete man lade ner gjorde skillnad. Det kanske inte är just kyrkan, utan mer värmen och gemenskapen i gruppen och att man blivit sedd och lyssnad på som betytt något för den unge. Men ändå känns det otroligt fint när man förstått att man gjort skillnad och betytt mycket för en annan människa. Då är det lätt att fortsätta med arbetet!

Ny grupp för anhörigstöd

– I mitt jobb har jag mött många personer med demenssjukdom och arbetat mycket med dem. Psykiatriska diagnoser och demenssjukdom drabbar inte bara den som är sjuk. Demenssjukdom är i högsta grad en anhörigsjukdom, sjukdomen slår på olika sätt ut hjärnan och hela familjer drabbas. Det kan skapa kris i familjen och de anhöriga behöver stöd, säger Ingela Blomström.

text: Hällpetters Maria Bergström, skribent från Svebensverk

I mitten av juni installerades Ingela som ny diakon i pastoratet. Efter att ha arbetat inom äldreomsorgen sedan 1987, varav de sista femton åren som enhetschef i Falu kommun är det lätt att förstå var hon har sitt fokus.

DRABBAR MÅNGA

Enligt Demensförbundet är det 130 000 – 150 000 människor i Sverige lider av en demenssjukdom. Av dessa är 10 000 under 65 år. Tillsammans med anhöriga och närstående berörs närmare en miljon människor. Man räknar med att cirka 25 000 personer insjuknar varje år. Enligt Socialstyrelsens beräkningar kommer så många som 180 000 – 190 000 personer ha en demenssjukdom år 2030 och ungefär 250 000 personer år 2050. Behovet av anhörigstöd är alltså stort och bedöms öka.

GRUPP FÖR ATT TRÄFFAS OCH PRATA
Ingela tycker att omvårdnadsförvaltningen i Falu kommun är bra på anhörigstöd och demenssjukvård. Nu ser hon fram emot att kunna fortsätta jobba med de här frågorna men i en annan roll. Till sin hjälp kommer hon också att ha Berit Nilsson, Hermine von Scheele och Inga Murmester från Svärdsjö, från Svärdsjö församlingsråd, som på ideell basis vill engagera sig i de här frågorna.

– Jag vill starta upp grupper för anhöriga. Det finns många som vårdar demenssjuka i hemmet, dessa personer kan behöva träffas och prata. Få en paus i vardagen. Känna att man inte är ensam i sin situation och få ge uttryck åt känslor i en grupp där man känner trygghet med varandra, där

Ingela Blomström, diakon.

andra är i liknade sits och alla känslor är tillåtna. I min roll som diakon kan jag informera om praktiska saker, som exempelvis vad kommunens lagstadgade verksamhet kan innehålla, jag kan vara bollplank i vardagsfrågor men också i existentiella samtal. I den situation som uppstår om en närstående med demenssjukdom går bort kan livet bli väldigt tomt och man kan behöva en samtalskontakt och fortsatt stöd av gruppen.

Kallelsen att bli diakon har alltid funnits där uppger Ingela, ibland starkare, ibland svagare. Till slut var tiden mogen och hon påbörjade sin vidareutbildning.
– Att finnas för människor och skapa mötesplatser är en drivkraft som finns hos mig.

UTSIKT

FÖRELÄSNINGAR

SVÄRDSJÖ FÖRSAMLINGSGÅRD

HÖSTEN 2019

TISDAG DEN 1/10 KL 19.00

FÖRÄLDER I BYGDEN

Tema: Samtalskväll kring alkohol och droger

Föreläsare: Ewa Ström, pensionär idag, men har tidigare arbetat som alkohol- och drogterapeut.

TISDAG DEN 26/11 KL 18.00

ATT MÖTA PERSONER MED DEMENSSJUKDOM

Föreläsare: Eva Gyllner-Dunkars, leg sjuk-sköterska och Silvia diplomerad sjuksköterska samt Björn Strindberg Lennheden, specialistläkare inom geriatrik.

Som uppföljning på föreläsningarna startar vi samtalsgrupper. Vi kommer att annonsera efter sommaren.

Fakta UTSIKT

I ett församlingsrådsmöte i Svärdsjö under hösten 2018 med en av pastoratets präster Camilla Vallhagen, fanns önskemål om en föreläsningsserie med angelägna ämnen i bygden. Det blev upptakten till "UTSIKT" med föreläsningar i livsnära frågor.

September

- 1** **SÖNDAG KL 11.00**
GUDSTJÄNST
Svärdsjö
*Bybor från Linghed leder guds-
tjänsten*
- SÖNDAG KL 16.00**
GUDSTID
Enviken
- SÖNDAG KL 18.00**
MÄSSA
Sundbornsgården
- 5** **TORSdag KL 18.00**
VECKOMÄSSA
Enviken
- 8** **SÖNDAG KL 11.00**
MÄSSA
Enviken
- SÖNDAG KL 11.00**
TEMAGUDSTJÄNST
Sundborn
Konfirmander medverkar
- SÖNDAG KL 18.00**
MÄSSA
Svärdsjö
- 12** **TORSdag KL 18.00**
VECKOMÄSSA
Enviken
- 15** **SÖNDAG KL. 11.00**
FAMILJEGUDSTJÄNST
Svärdsjö
*Dopkalas för alla som döpts
under 2018 med familjer.*
Särskild inbjudan kommer i posten till er!

- 15** **SÖNDAG KL. 11.00**
GUDSTJÄNST
Sundborn
Diakonins dag
- SÖNDAG KL. 16.00**
GUDSTID
Enviken
- 19** **TORSdag KL. 18.00**
VECKOMÄSSA
Enviken
- 22** **SÖNDAG KL. 11.00**
MÄSSA
Svärdsjö
- SÖNDAG KL 16.00**
GUDSTID
Enviken
- SÖNDAG KL 18.00**
MÄSSA
Sundborn
- 26** **TORSdag KL 18:00**
VECKOMÄSSA
Enviken
- 28** **LÖRDAG KL 18.00**
MUSIK VID HELGSMÅL
Enviken
- 29** **SÖNDAG KL. 11.00**
FAMILJEGUDSTJÄNST
Sundborn
- SÖNDAG KL 15.00**
MESSY CHURCH
Enviken
- SÖNDAG KL 15.00**
GUDSTJÄNST
Lumshedens kapell

*Den helige
Mikael's dag*

Oktober

- 2** **ONSDAG KL 18.00**
VARDAGSMÄSSA
Svärdsjö församlingsgård
- 3** **TORSdag KL 18:00**
VECKOMÄSSA
Enviken
- 6** **SÖNDAG KL. 11.00**
MÄSSA
Svärdsjö
- SÖNDAG KL. 11.00**
MÄSSA
Sundborn
- SÖNDAG KL 16.00**
GUDSTID
Enviken
- SÖNDAG KL. 18.00**
ÄLGSMÅLSBÖN
Svärdsjö
- 10** **TORSdag KL 18.00**
VECKOMÄSSA
Enviken
- 13** **SÖNDAG KL. 11.00**
FAMILJEGUDSTJÄNST
Svärdsjö, skördeauktion.
- SÖNDAG KL. 11.00**
SÖNDAGSMÄSSA
*Enviken, med konfirmandjubileum,
kyrkokör*
- SÖNDAG KL. 11.00**
TEMAGUDSTJÄNST
*Sundborn, konfirmander
medverkar. Skördefest.*
- 17** **TORSdag KL 18.00**
VECKOMÄSSA
Enviken
- 20** **SÖNDAG KL 11.00**
MÄSSA
Svärdsjö, konfirmandjubileum
- SÖNDAG KL 16.00**
GUDSTID
Enviken
- SÖNDAG KL 18.00**
MÄSSA
Sundbornsgården
- 24** **LÖRDAG KL 18.00**
MUSIK VID HELGSMÅL
Enviken
- 26** **LÖRDAG KL 18.00**
MUSIK VID HELGSMÅL
Enviken
- 27** **SÖNDAG KL. 11.00**
MUSIKGUDSTJÄNST
Svärdsjö, Björkboda blås
- SÖNDAG KL. 11.00**
MÄSSA
Sundborn
- SÖNDAG KL 16.00**
GUDSTID
Enviken
- 31** **TORSdag KL 18:00**
VECKOMÄSSA
Enviken

*Med reservation för tryckfel och ändringar.
Se hemsidan, affischer och annonsering
i tidningen för senaste information och
vem som är tjänstgörande präst.*

November

1

FREDAG KL 18.00
MINNESGUDSTJÄNST
Lumshedens kapell

FREDAG KL 18.00
DIKT OCH MUSIK
I ALLHELIGONATID
Enviken

2

Alla helgons dag

LÖRDAG KL 16.00
MINNESGUDSTJÄNST
Enviken, kyrkokör

LÖRDAG KL 18.00
MINNESGUDSTJÄNST
Svärdsjö, kyrkokör

LÖRDAG KL 18.00
MINNESGUDSTJÄNST
Sundborn, kyrkokör

3

SÖNDAG KL 11.00
GUDSTJÄNST
SAMMANLYST FÖR
PASTORATET
Tofta bystuga

SÖNDAG KL 16.00
GUDSTID
Enviken

6

ONSDAG KL 18.00
VECKOMÄSSA
Svärdsjö församlingsgård

7

TORSdag KL 18.00
VECKOMÄSSA
Enviken

10

SÖNDAG KL 11.00
MUSIKGUDSTJÄNST
Svärdsjö

SÖNDAG KL. 11.00
TEMAMÄSSA
Sundborn

SÖNDAG KL. 16.00
GUDSTID
Enviken

14

TORSdag KL 18.00
VECKOMÄSSA
Enviken

17

SÖNDAG KL 11.00
FAMILJEGUDSTJÄNST
Svärdsjö, barnkör

SÖNDAG KL 11.00
GUDSTJÄNST
Sundborn

SÖNDAG KL 15.00
MESSY CHURCH
Enviken, Tonfåglarna

21

TORSdag KL. 18.00
VECKOMÄSSA
Enviken

24

SÖNDAG KL 11.00
EKUMENISK GUDSTJÄNST
Boda missionskyrka

SÖNDAG KL 11.00
MÄSSA
Sundborn

SÖNDAG KL 11.00
MÄSSA
Enviken

Det händer i våra kyrkor

November

28

TORSdag KL. 18.00
VECKOMÄSSA
Enviken

30

LÖRDAG KL 15.00
ADVENTSANDAKT
Lumsheden, Stakgården

LÖRDAG KL 18.00
MUSIK VID HELGSMÅL
Enviken

December

1

1 i advent

SÖNDAG KL 11.00
ADVENTSGUDSTJÄNST
Svärdsjö, kyrkokör

SÖNDAG KL 11.00
ADVENTSGUDSTJÄNST
*Enviken, kyrkokör, Tonfåglarna
och Björkboda blås*

SÖNDAG KL 11.00
ADVENTSGUDSTJÄNST
Sundborn, kyrkokör

Messy Church

– ett annat sätt att fira gudstjänst!
Vi samlas kring ett tema, skapar och
upplever tillsammans, har en andakt
och äter en måltid, i Enviken.

Söndag 29 september kl. 15.00

Söndag 17 november kl. 15.00

Psalmsångsafton

Vill du träffas och sjunga önskepsalmer
tillsammans med andra?

Måndag den 30 september ses vi
i Svärdsjö församlingsgård, **klockan
18.30.**

Walters Börje Edenius leder kvällen.

Bygudstjänst i Svärdsjö kyrka

1 september ordnar bybor från
Linghed gudstjänsten: både predikan,
körsång och kyrkkaffe!
Varmt välkomna – både Linghedsbor
och alla andra!

Våra andakter på bygdens äldreboenden

LYSSFALLET

Lördagar kl 16

14 september (*tårter och några Tänger-
pojkar!*)

12 oktober

9 november

1 december (*OBS söndag – advents-
gudstjänst*)

KÄLLEGÅRDEN

Lördagar kl 14

14 september

14 oktober

23 november

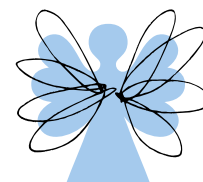
RISHOLMSGÅRDEN

Torsdagar kl 15

19 september

17 oktober

28 november

Våra fastigheter & kyrkogårdar

SÄKERHETSKONTROLL

AV GRAVSTENAR

Under sensommaren har ett företag anlitats för att göra säkerhetskontroller av pastoratets samtliga gravstenar.

2017 genomfördes en liknande test varför vi nu följer upp det samt komplementerar med de kyrkogårdar som inte hanns med då. Efter genomförda kontroller kommer gravrättsinnehavarna till de stenar, som av någon anledning fått en anmärkning, att få ett brev där de ombeds att inom en viss tidsperiod åtgärda gravstenen.

Viktigt att understryka är att gravrättsinnehavaren, enligt begravningslagen, är den som ansvarar för att gravstenen sitter fast och är säker. Det handlar om arbetsmiljö och säkerhet för dem som arbetar eller vistas på kyrkogården.

VATTNET I ENVIKEN

Med tidigare varm sommar och vattenbrist i färskt minnet har det beslutats att se över förutsättningarna för konstbevattning av Envikens Kyrkogård. Tanken är att ta vatten ur Klockarnässjön och via ett nytt lednings- och bevattningssystem kunna förse hela kyrkogården med tidsstyrd bevattning. I nuläget ser vi över möjligheterna att kunna samnyttja de diken som Falu Energi och Vatten ämnar gräva i samband med arbetet med kommunalt vatten och avlopp till Enviken. För att kunna förverkliga detta måste det även byggas ett nytt pumphus i anslutning till sjön. Arbetet med att ta fram förutsättningar för detta kommer att pågå under hösten och vintern 2019/2020.

SVARTNÄS KYRKA

Sedan en längre tid finns ett luktproblem i kyrkan. Därför har två stycken luftavfuktare byggts in permanent i kyrkorummet. Dessa båda har till uppgift att skapa ett torrare klimat i trossbotten och därigenom en bättre miljö.

Under sommaren togs ett beslut att en begravning kunde vara i kyrkan. Det var ett prov och diskussioner pågår kring kyrkans tillgänglighet. Nu fortsätter arbetet med att förbättra lukten i kyrkan vilket kan skapa förutsättningar för en ökad användning.

En ny toalett har installerats i kyrkan för att öka såväl tillgänglighet som bekvämlighet.

Den, sedan något år tillbaka, tillbyggda takavvattningen har under sommaren anslutits till det befintliga dagvattensystemet för att minimera risken för ytterligare fukt in under grunden.

Torsten Byström
kyrkogårds och fastighetschef

Sopplunch i Svärdsjö & Sundborn är inte klart vid församlingsbladets tryckning. Se i predikoturer och på affischer.

ÖPPETTIDER I VÅRA KYRKOR
(Svärdsjö, Sundborn, Enviken)
vardagar 8-15.30 och helger 10-15.

Gamla kyrkan i Enviken stänger för säsongen 31 augusti.

Föräldrakvällar

TORSDAGAR KL. 19.15-21 I ENVIKENS SOCKENSTUGA

Envikens församling bjuder återigen in till tre kvällar för samtal om föräldraskapets glädje och utmaningar. Vi delar vända, frågor, erfarenheter, lösningar, peppar och uppmuntrar. Man behöver inte vara med på alla träffarna, funkade bara en gång är du lika välkommen.

17 & 24 OKTOBER, 7 NOVEMBER

Samtalsledare Jenny Ärnlov, präst och fyrbarnsmamma.
Enkelt fika. Ingen föranmälan.

Vid frågor, ring Jenny,
tel.0246-79 89 25

Liten kristendomsskola för vuxna

TORSDAGAR KL. 19.15-21 I ENVIKENS SOCKENSTUGA

Är du intresserad av vad kristen tro är och hur man kan närma sig Gud i kyrkans sammanhang? Dessa kvällar går vi, över en kopp te eller kaffe, genom trons grunder, samtalar och grubblar tillsammans. Inga förkunskaper behövs, bara nyfikenhet och ett öppet sinne. Alla som är med får en bok om trons grunder.

Vill du komma till kyrkan på veckomässan innan, den börjar kl.18, så är du varmt välkommen!

21, 28 NOVEMBER, 5, 12 OCH 19 DECEMBER

Jenny Ärnlov. Gärna föranmälan, men inte nödvändigt.

Vid frågor, ring Jenny, tel.0246-79 89 25.

Utan döden vore livet faktiskt – ingenting

Det är skillnaderna som gör det – utan mörker inget ljus, utan borta inget hemma, utan surt inget sött, utan sjukt inget friskt, utan vått inget torrt. Utan död, inget liv.

Tänk om vi bara skulle leva, leva, leva här på jorden i all oändlighet! Kan det finnas någon som skulle vilja det, på riktigt?

Att bli vän med döden, det är inte det samma som att vilja dö – tvärtom. Att inte låta rädsla för döden färga, forma och styra ens liv, det innebär istället mer liv! Mer glädje, mer tillit, mer sinnesro. Döden är för oss alla en ofrånkomlig del av livet, vi gör gott i att acceptera och inte motsätta oss det. Många lever som att döden är det värsta som kan hända. Men så mycket värre om livet innebär ensamhet, isolering, osanning och kärlekslöshet.

Sorg är svårt, kan göra förtvivlat ont, men är samtidigt något vackert då sorg alltid har sin grund i förlorad glädje. Eller inte ens förlorad, utan omvandlad.

Alla förändringar gör ont, men ger oss möjlighet till inre växt och fördjupning; smärta är det andliga livets moder.

Vad är då döden? Blir det bara svart och slut, tomt och tyst – eller öppnas för oss en annan verklighet, helt annorlunda och kanske rent av är bättre än denna? Kristen tro vill stå för hoppet om en kommande härlighet, ett liv hos Gud. Och Gud är Kärlek.

ANTINGEN ELLER, ELLER?

Genom århundradena har rädslan för döden tagit sig olika uttryck även i kyrkans sammanhang. Många är präglade av en syn på döden som antingen eller. Antingen evigt liv eller evig plåga. Antingen himmel eller helvete. Och att man under jordelivet kan påverka vilket det blir. Det gäller att sköta sig och att tro rätt. Den föreställningen bygger på tron att himmelriket är en plats någon annanstans som eventuellt öppnar sig för oss vid jordelivets slut.

När Jesus talar om himlen använder han olika uttryck. Guds rike, Evigt liv, Himmelriket. Men inte någonstans i evangelierna ger han för handen att det skulle röra sig om en verklighet som eventuellt inträder när jordelivet tar slut. Jesus lär istället sina lärjungar be: Vår Fader, du som är i himlen. Låt ditt namn bli helgat, *låt ditt rike komma*, låt din vilja ske.

Himlen som Jesus talar om är inte en plats i luftlagren över våra huvuden, utan ett skeende där allt är enligt Guds

vilja. Smaka på det. Guds rike är där Guds vilja sker.

VAD ÄR DÅ GUDS VILJA?

I bibelns allra första kapitel finns skapelseberättelsen. I den berättas att Gud skapar jorden och allt levande i olika steg (eller egentligen ”dagar”, men det kan ju bli lite missvisande utifrån att vi rent språkligt använder ordet dag och syftar på 12/24 timmar). Efter varje skapelsesteg konstateras att ”allt Gud skapat var gott”. Allt som kommer från Gud är med andra ord gott och hans innerliga önskan är att vi ha det bra, inom oss och mellan oss. Allt som strider mot godheten är o-himmelskt. Och här på jorden är det mycket som strider mot det goda! Vår jakt efter falsk trygghet i form av makt och pengar verkar aldrig ta slut.

I himlen finns däremot inget av detta. I himlen är allt som det var tänkt att vara. Gott och fyllt av kärlek. Och om man ser det så, blir kanske inte döden lika hotfull?

NATURENS GÅNG

Nu kommer höstmörkret, löven faller av och blommorna vissnar. Det är tydligt att naturen förbereder sig på att dö. Mönstret upprepas år efter år och bär i sig ett vittnesbörd om att döden inte har sista ordet.

Av jord är du kommen, jord skall du åter bli, tre skovlar mull på kistan. Men även möjligt att säga: Gud, du gav henne livet, tag emot henne i din frid och ge henne en glädjeric uppståndelse.

Jenny Ärnlov
präst

När någon dör – vad ska man tänka på?

Oavsett om döden kommer plötsligt eller efter en lång tids sjukdom är det oftast väldigt svårt att helt förstå vad som har hänt. Någon som nyss var levande andas inte längre. Ofta är det blandade känslor – tomhet, befrielse, förtvivlan, sorg, frid, tacksamhet. Ge det tid att sjunka in.

När den första chocken och känslan av överklighet har lagt sig är det viktigt att alla anhöriga informeras. I Sverige ska jordbegravning eller kremation ske inom en månad och det kan vara svårt att hitta en dag som passar för alla. Det vanligaste är att man kontaktar en begravningsbyrå som hjälper till med bland annat bokning av kyrka och dödsannons, om man vill ha en sådan. Det många inte känner till är att anhöriga har stor frihet att hjälpa till själva vid den praktiska hanteringen av den döda, kamma, tvätta, klä fin. Det kan vara en stor hjälp i sorgearbetet.

Begravningsbyrån tar vissa avgifter för sina tjänster, men dödsboet behöver

inte betala kostnaderna för gravplats, kremation, ceremonilokal, vissa transporter samt lokal för visning av den som har dött. Man kan även låna bår-täcke, vilket kan minska kostnaden. De delarna är redan betalda genom begravningsavgiften som den avlidna har betalat till pastoratet.

MÅNGA BESLUT SKA FATTAS

Om inte den avlidna har varit tydlig med hur han eller hon vill har det är det mycket man ska ta ställning till som efterlevande: Var ska begravningen hållas? Var ska kistan eller urnan gravsättas? Ska askan spridas? Ska det vara en begravningsceremoni bara för de närmaste eller även för vänner och

bekanta? Ska det vara en minnesstund efteråt?

De flesta upplever att det är otroligt mycket att tänka på precis efter dödsfallet, men man behöver inte bestämma allt detta vid första kontakten med begravningsbyrån. Ta med frågorna hem några dagar, så att besluten är väl grundade och övervägda.

PRÄSTEN TAR KONTAKT

När församlingen fått kännedom om begravningen kommer prästen att höra av sig om samtal inför begravningen, oftast hembesök.

Begravningsgudstjänsten är kostnadsfri för alla som är medlemmar i Svenska kyrkan. Den följer Svenska kyrkans ordning men det finns stora möjligheter till egna val och personlig påverkan. En begravning i Svenska kyrkan är en kristen gudstjänst vilket innebär att det som sker i gudstjänsten ligger i linje med den kristna trons uppfattning.

Efter begravningen inbjuds närmast anhöriga till tacksägelse i kyrkan. Det finns olika traditioner kring detta och i vårt pastorat brukar det oftast ske söndagen efter begravningen. I Enviken är dock tacksägelsen alltid i samband med veckomässan på torsdag kväll.

Vid allhelgona inbjuds närmast anhöriga till minnesgudstjänster i våra kyrkor. Då tänds vi ljus och ber för alla som dött under året.

Jenny Ärnlov
präst

VAD ÄR LIV? VAD ÄR DÖD?

Bibeltexter, tankar, samtal, musik.

**FÖRDJUPNINGSDAG LÖRDAGEN DEN
26 OKTOBER KL.15-18 I ENVIKENS
SOCKESTUGA**

Vi äter en enkel måltid tillsammans, till självkostnadspris, innan vi avslutar i kyrkan med att fira Musik vid helgsmål kl.18.00.

Allhelgona i våra kyrkor

FREDAG 1 NOV KL 18.00
MINNESGUDSTJÄNST
Lumshedens kapell

FREDAG KL 18.00
DIKT OCH MUSIK
I ALLHELGONATID
Enviken
Sånggruppen Färsit och
Agneta Ekstedt Frejd

LÖRDAG 2 NOV KL 16.00
MINNESGUDSTJÄNST
Enviken

LÖRDAG 2 NOV KL 18.00
MINNESGUDSTJÄNST
Svärdsjö

LÖRDAG 2 NOV KL 18.00
MINNESGUDSTJÄNST
Sundborn

Jenny Hjelm församlingspedagog

Familj: Make och två barn och några fyrbenta familjemedlemmar.

Bor: I Pilbo, Falun.

Gör på fritiden: Hundpromenader och umgänge med nära och kära, samt en del pyssel och fix i vårt gamla hus. Film, musik och andra kulturella ting är också sådant jag gärna tar mig tid till.

Från och med den 19 augusti kommer jag att börja arbeta som församlingspedagog i pastoratet med placering i Sundborns församling. Det känns verkligen roligt och jag ser väldigt mycket fram emot min nya tjänst! Jag kommer närmast från ungdomsteamet i Svenska kyrkan i Borlänge

där jag har arbetat med konfirmander och konfirmandassistenter, men också diakonalt/socialt i skola, i nätverksgrupper, på ungdomsgård i Torsång och på Fryshuset.

Jag hoppas vi ses!
Jenny

PERSONALFÖRÄNDRING

I augusti har Mia Söderlund och Marie Kempff valt att avsluta sina tjänster i Sundborns församling för nya utmaningar på annat håll.

Vi tackar för tiden i pastoratet och önskar båda allt gott i framtiden.

Glöm inte att anmäla dig till våra konfirmandgrupper som startar snart!

Vardag i Svärdsjö, Helg i Sundborn och Sommar i Enviken.

Kolla på länken för mer info och anmälan: tiny.cc/konfaises

KENNETH JOHANSSON ÄR NYTT BEGRAVNINGSOMBUD

Kenneth Johansson är nytt begravningsombud i Falu kommun.

Begravningsombudets uppgift är att bevaka de icke-kyrkotillhörigas intressen i begravningsverksamheten.

Kenneth har lång erfarenhet som politiker och kommer senast från uppdraget som landshövding i Värmland.

Epost: j.p.k.johansson@gmail.com

Telefon: 072-5608773

Kontaktuppgifter till oss

FÖRSAMLINGSEXPEDITION

Soldatvägen 12, 790 23 Svärdsjö

svardsjo.pastorat@svenskakyrkan.se

Växel, bokning av dop, vigsel och begravning

Lena Halvars Hedman - övriga ärenden

www.svenskakyrkan.se/svardsjopastorat

0246-79 89 00

0246-79 89 01

KYRKORÅDET

Hans Matsols, Kyrkorådets ordförande hans.matsols@svenskakyrkan.se

PRÄSTER

Kalle Bengtz, kyrkoherde	kalle.bengtzt@svenskakyrkan.se	0246-79 89 06
Jenny Ärnlov, Enviken	jenny.arnlov@svenskakyrkan.se	0246-79 89 25
Camilla Vallhagen, Sundborn	camilla.vallhagen@svenskakyrkan.se	023-669 63 01
Präst, Svärdsjö – vakant		

MUSIKER

Walters Börje Edenius, Svärdsjö		0246-79 89 12, 070-666 96 55
Jonas Pehrs, Enviken	jonas.pehrs@svenskakyrkan.se	0246-79 89 24
Margareta Hälleberg Störling, Sundborn	margareta.storling@svenskakyrkan.se	023-669 63 02

BARN OCH UNGDOM

Maria Emanuelsson, Enviken	maria.emanuelsson@svenskakyrkan.se	0246-79 89 21
Johan Halvarsson, Svärdsjö	johan.halvarsson@svenskakyrkan.se	0246-79 89 05
Jenny Hjelm, Sundborn	jenny.hjelm@svenskakyrkan.se	023-669 63 03
Annika Östberg, Svärdsjö	annika.ostberg@svenskakyrkan.se	0246-79 89 13

DIAKONI

Ingela Blomström, diakon	ingela.blomstrom@svenskakyrkan.se	0246-79 89 09
--------------------------	--	---------------

EKONOMI

Karin Norling, kamrer	karin.norling@svenskakyrkan.se	0246-79 89 02
-----------------------	--	---------------

SERVICE OCH KYRKOGRÅRD

Torsten Byström, kyrkogårds och fastighetschef	torsten.bystrom@svenskakyrkan.se	0246-79 89 16
Nils-Erik Eriksson, Svärdsjö	nilserik.eriksson@svenskakyrkan.se	0246-79 89 07
Björn Johansson, Enviken		0246-79 89 23
Johan Backlund, Enviken	johan.backlund@svenskakyrkan.se	0246-79 89 22
Henrik Murmester, Sundborn	henrik.murmester@svenskakyrkan.se	023-669 63 05
Ove Nicklasson, Svärdsjö	ove.nicklasson@svenskakyrkan.se	0246-79 89 10

Kyrkokörer

Välkommen med i körsångens friskvård!

Svärdsjö – Torsdagar kl 19
Start 12/9

Kontakt Börje Edenius

Enviken – Torsdagar kl 19
Start 22/8

Kontakt Jonas Pejrs

Sundborn – Torsdagar kl 19
Start 29/8

Kontakt Margareta Hälleberg Störling

Svenska kyrkans Unga

Onsdagar i Svärdsjö kl 18
start 4/9

Ledare Johan Halvarsson

Syföreningarna

SVÄRDSJÖ

Torsdagar ojämn vecka
kl 13.30–15.00 i församlingsgården
29 augusti till 7 november

ENVIKEN

Tisdagar kl. 13.30–15.00
Sockenstugan
10 september, 8 oktober
12 november, 10 december

ARBETSKRETSEN I SUNDBORN

Onsdag ojämn vecka kl 13.00–15.00
i församlingshemmet.
11 september till 20 november

Björkboda blås

startar sin hösttermin
Tisdag 10/9 kl 18.30
i Envikens sockenstuga.

Välkommen med i blåsargemenskapen med ditt bleck- eller träblåsinstrument.

Ledare: Jonas Pejrs

Barnverksamheter

Öppnis • Barngrupper • Barnkörer

På grund av förändringar i personalstyrkan är en stor del av utbudet av barngrupper inte färdigt när församlingsbladet trycks. Klart är dock att **Öppna förskolan i Enviken kommer vara tisdagar och fredagar kl 9.00–12.00 och i Sundborn tisdag och torsdag 9.30–12.00.** Information om övriga grupper kommer i september på pastoratets Facebooksida och på hemsidan.

Målet är att vi ska erbjuda öppen förskola, barngrupper och barnkörer i alla församlingar. Håll utkik i våra digitala kanaler, eller ta kontakt med våra barnledare!

Svärdsjö – Johan Halvarsson

Enviken – Maria Emanuelsson

Sundborn – Jenny Hjelm

Nästa nummer kommer ut i början av december!